

MODERNE OERA-LINDA-CULTUUR IN DUITSCHLAND

DOOR

M. DE JONG Hzn.

In 1867 werd de wetenschappelijke en de ontwikkelde leekenwereld in Nederland, maar vooral in Friesland, in beroering gebracht door de ontdekking van een handschrift, dat blijkens eigen getuigenis aanspraak maakte op een ouderdom van zes eeuwen, maar dat, als afschrift van afschriften, de overlevering weergaf van een cultuur van drie à vierduizend jaar geleden.

Dat was de oer-oude en autochtone cultuur der Friezen, die, als kernvolk van de later aldus genoemde Germanen, reeds toen de oeverlanden van de Noordzee bewoonden en wier godsdienstig en cultureel middelpunt de maagdenburcht op het eiland Texel zou geweest zijn.

Het was Dr. Eelco Verwijs, de bekende taalgeleerde en kenner van het Middel-Nederlandsch, toenmaals rijksarchivaris te Leeuwarden, die met het handschrift op de proppen kwam. Hij had het ter kennisneming gekregen van den Helderschen scheepstimmerbaas Cornelis over de Linden, die het, volgens zijn zeggen, sedert jaren als een familiestuk onder zijn berusting had.

Verwijs heeft van den beginne af een zeer eigenaardige houding tegenover de nu rijzende kwestieën aangenomen. Na velerlei schijnbare aarzeling heeft hij zich niet alleen aan de taak der uitgave, maar ook aan de verantwoordelijkheid voor een onderzoek naar de echtheid onttrokken. Want al heel spoedig kwam het handschrift, èn wegens zijn inhoud èn wegens de zoogenaamd oud-Friesche taal, waarin het vervat was, èn ten slotte op grond van den toestand, waarin het verkeerde, in sterke verdenking. Toen het eindelijk door dr. J. G. Ottema, den conrector van het gymnasium te Leeuwarden, was uitgegeven, werd de onechtheid ervan al spoedig op overtuigende wijze aangetoond door den Kamper taalgeleerde, den lateren Groningschen hoogleeraar, Dr. J. Beckering Vinckers, in hoofdzaak op taalkundige gronden. Niet aanstonds heeft men in Friesland de uitkomsten van dit onderzoek aanvaard. Toen gebleken was, dat het Oera-Linda-Boek (zoo was het door Ottema genoemd) de overoudheid en de

uitverkorenheid van het Friesche volk en de Friesche beschaving uitriep, waren er onder de ontwikkelde leeken niet weinigen, die zich dit getuigschrift niet wilden laten ontnemen en wel allerminst door „Hollandsche” geleerden. Intusschen, het moet gezegd worden, hier was van een „völkische” beweging geen sprake: het Friesche volk als zoodanig bleef er buiten; is althans door een Oera-Linda-coorts nooit aangetast geweest. En de tegenpruttelende ontwikkelde leeken moesten na den dood van Dr. Ottema bij gebrek aan wetenschappelijke voorvechters zwijgen. Want sedert Beckering 'Winckers' publicatiën in 1876 en '77 is er in Nederland geen geleerde op taalkundig of historisch gebied geweest, die de echtheid van het O.L.B. staande gehouden, of de onechtheid in twijfel getrokken heeft. De eenige vraag, die overbleef, was: Wie is de man, die de mystificatie bedreven heeft en welke bedoeling kan hij er mee gehad hebben? Deze vraag wordt verschillend beantwoord. Sommigen meenen, dat bovengenoemde sloopstimmerman Over de Linden uit familie- en stamtrots (hij was van Friesche afkomst) het handschrift vervaardigd heeft; anderen meenen, dat Dr. Eelco Verwijs den Friezen en de geleerde wereld deze kool gestoofd heeft.

In het eerste geval is het niet veel meer dan een curiosum, in het tweede geval mag men er met vrij groote zekerheid een cultureele functie aan toekennen. Ik meen, dat elke redelijke twijfel aan het auteurschap van Verwijs uitgesloten is¹⁾.

Zóó is de stand van het Oera-Linda-vraagstuk in Nederland. In Nederland! Ja! Want ook buiten onze grenzen en met name in Duitschland heeft het belangstelling gevonden, en wel op een wijze en in een omvang, als het bij ons nooit gehad heeft. Hieraan is echter een voorgeschiedenis verbonden, die ook in ons land speelt.

In 1923 en '24 vertoefde in Friesland de heer Herman Wirth, de man, wiens naam nu allerwege in Duitschland in verband met het Oera-Linda-Boek genoemd wordt. Te Leeuwarden maakte hij bij toeval kennis met de uitgave en de vertaling van Dr. Ottema. Deze „ontdekking” was beslissend voor zijn levensrichting. Tot aller verrassing schoof hij de gedachte aan een mystificatie geheel op zij, erkende het O.L.B. weer als echt, althans in de kern zijner overlevering. Hij zag er een belangwekkend document in van de overoudheid en het hooge peil van de Germaansche beschaving en trachtte door verschillende lezingen, in Friesland gehouden, de opvatting ingang te doen vinden, dat men hier te doen had met een soort Germanenbijbel. Reeds toen bracht hij de gegevens uit het O.L.B. in verband met oude huis- en grafmerken, met de gevelteekens van

¹⁾ Zie mijn werk: *Het Geheim van het Oera-Linda-Boek*, uitgegeven bij A. J. Osinga te Bolsward, 1927.

Friesche boerenhuizen, die hij als praehistorische relicten beschouwde, en sprak hij veel over de „wetenschap van de spade”.

Ofschoon Wirth zich nu in Duitschland aandient als een vernieuwer van de praehistorie, wiens uitgebreide publicatiën der laatste jaren veel opzien gebaard, maar in de wetenschappelijke wereld geringe instemming gevonden hebben, was hij van huis uit volstrekt geen praehistoricus. Men mag met recht betwijfelen, of zijn avontuurlijke praehistorische theorieën onafhankelijk van het Oera-Linda-Boek ontstaan zijn.

Wel heeft hij in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 30 Juni 1923 een program opgesteld, dat zijn jongste publicatiën zoo ongeveer tegemoet deed zien. *Urgermanischer Glaube* noemde hij toen het boek, dat hij, naast een heruitgave van het Oera-Linda-Boek, in den geest ontworpen had. Het is duidelijk, dat Wirth onmiddellijk een zóó innige verbinding met het O.L.B. heeft aangegaan, dat de herkomst zijner denkbeelden buiten den kring dezer praehistorische fantasieën eenvoudig niet vast te stellen is, al mag men aannemen, dat zij ook een of meer wortels hebben in de mystieke „ontdekkingen” van Guido von List e.a. praehistorische profeten en in de pangermanistische rassentheorieën van Houston Chamberlain en zijn volgelingen.

Het Oera-Linda-Boek is Wirth en Wirth is het Oera-Linda-Boek. Het gaat bij dit alles echter niet alleen om meer of minder juiste wetenschappelijke methodes, niet slechts om de objectieve waarde van de uitkomsten van het onderzoek, maar ook, ja voor alles, om de subjectieve beteekenis van de „Geistesgeschichte” van het Noordsche ras voor den Germaanschen mensch van nu; het gaat meer om geloof, dan om wetenschap, meer om cultus dan om cultuur.

Niet geheel ten onrechte noemen sommige Duitsche geleerden Wirth dan ook een „Sektengründer”. Zoo is Wirth dan ook aanstonds — dat is nu tien jaar geleden — niet zoozeer als wetenschappelijk onderzoeker, maar als de profeet van het Noordsche monotheïsme, van de zuivere Wralda-leer en de uitverkorenheid van het Friesche volk, onder de Friezen opgetreden. Ofschoon er in Friesland met zijn oude vrijheidstraditiën en zijn herinneringen aan Ottema's vertwijfelden strijd tegen de „rationalistische” belagers van het O.L.B. nog wel enkelen rondliepen, die likkebaardden naar Wirth's cultureele openbaringen en geneigd waren met Wirth het Oera-Linda-Boek als het „Oudste Testament” te beschouwen, toch was men daar over 't algemeen te nuchter van zinn en, geleerd door de ondervinding, te voorzichtig, om er in te loopen.

En in het overige Nederland, waar alleen wetenschappelijk belang den doorslag kon geven, ging de vlieger nog minder op.

Maar al te duidelijk komt een gevoel van miskenning tot uiting in den bitteren toon, waarop Wirth thans spreekt over het land van

de „mijnheeren en mevrouwen”, die hij al in zijn jeugd (hij bedoelt in zijn Utrechtsche proefschrift „*Der Untergang des niederländischen Liedes*”) „als erster völkisch erwachter Groszniederländer”, heeft trachten te overtuigen, dat zij op den verkeerden weg waren met de vereering van hun „Gouden Eeuw” en den trots op hun kolonialen roem.

Na deze aanvankelijke teleurstelling is het lot zijn theorieën en fantasieën echter zeldzaam gunstig geweest. In het nieuwe Duitschland werd de bodem toebereid, waarop zij welig konden tieren en Wirth heeft ongetwijfeld een belangrijk aandeel gehad in de geestesontwikkeling, die wij daar in de laatste jaren hebben zien voltrekken. *Echter ging hij in zijn oude, nieuwe vaderland niet van het Oera-Linda-Boek uit.* Dit bleef aanvankelijk op den achtergrond. Daarentegen heeft hij zich met alle macht op de praehistorie geworpen, schijnbaar geheel onafhankelijk van het O.L.B., in werkelijkheid om den major te scheppen, waarnaast straks de minor van het O.L.B. geplaatst zou kunnen worden, om tot de onafwendbare conclusie te komen: *het Oera-Linda-Boek is echt.*

Zoo is in het algemeen genomen het geheele werk van Herman Wirth een *petitio principii*; want in waarheid wordt zijn gansche praehistorisch onderzoek geleid door de conceptie van het O.L.B.

Met een overstelpenden overvloed van archaeologische gegevens heeft Wirth trachten waar te maken, in het bijzonder in zijn beide in de laatste jaren verschenen werken: *Aufgang der Menschheit* (1928) en *Die Heilige Urschrift* (1932), dat de ontwikkelingsgang der beschaving in de Oude Wereld een geheel andere geweest is dan tot dusverre als vaststaand werd aangenomen.

Tegenover de opvatting, dat de beschaving zich in verschillende golven uit de gebieden rondom het Oostelijk bekken der Middellandsche Zee naar West- en Noord-Europa heeft voortgeplant, dus tegenover het in de praehistorie algemeen aangenomen „ex oriente lux”, stelt Wirth zijn revolutionnaire theorie van de omgekeerde richting: in het Noorden van ons werelddeel of wellicht in een verdwenen arktisch vastland zou de wieg gestaan hebben van een eenvoudige, maar hoogstaande cultuur, die door haar dragers, het edele Noordsche ras, naar alle windstreken verbreid werd, vooral echter naar de Orient, vanwaar zij later, verminkt en verbasterd, als herimport, de oude en zuivere inheemsche beschaving van het Noordsche of Germaansche ras was komen vergiffigen en vernietigen. Zoo zou ook het monotheïsme in den Mozaïschen en in den Christelijken godsdienst ontleend zijn aan de loutere en van menselijke voorstellingen vrije leer van den wereldgeest, die aan de boorden van de Noordzee en het Noordelijk gedeelte van den Atlantischen Oceaen ontstaan was.

Hier geen kannetjes- en kruikjeskunde jure suo, maar de schijn-

baar grootsche reconstructie eener voorhistorische geestesgeschiedenis, waarbij de symboliek, speciaal de cultussymboliek, die tot uiting heeft te komen in allerlei versieringsmotieven en niet minder in het runenschrift, de voornaamste kenbron vormt.

Wat dit werk al bij den eersten oogopslag zoo buitengewoon verdacht maakt, is de buitensporige rol, die de interpretatie bij de beoordeeling der archaeologische gegevens vervult; wat den lezer vervolgens met ongeloovig wantrouwen vervult, is de gemakkelijke zekerheid, waarmede de gewaagde hypothesen door den schrijver gehanteerd en tot theorieën verwerkt worden.

Bij de Deutsche vakgeleerden heeft Wirth dan ook zeer weinig instemming gevonden met zijn werk. Slechts enkele professoren, zoo schreef mij de praehistoricus Dr. Walter Hansen, geven hem crediet, alleen niet . . . op het gebied van hun eigen vak!

Maar Wirth sprak niet alleen tot vakgeleerden. In de inleiding van het groote, voor niet-praehistorici oncontroleerbare werk, richt hij zich in een uitvoerige toespraak tot den *leek*-lezer: „Wenn du „Laie” bist und Erkenntnis suchst, so sei mir herzlich willkommen. Denn ich suche Dich auch. Ich übergebe Dir dieses Buch zu treuen Händen mit der gleichzeitigen Mahnung, Dich durch das Aeuszere nicht abschrecken zu lassen”.

Mocht de lezer toch terugdeinzen voor de tentoongestelde vakgeleerdheid, Wirth weet hem zelfvertrouwen in te boezemen: „Ich möchte”, zoo zegt hij, „Dir gleich entgegenhalten, dasz es sich hier um die Geschichte einer Laienwissenschaft, um das Eigenerlebnis Deiner Ahnen handelt, einen Gemeinschaftsbesitz jener Gottesfreien, Ackerbauer und Seefahrer, die die Welt um sich mit offenen Augen und offenen Herzen durch Jahrtausende angeschaut haben und das Jahr Gottes, den groszen kosmischen Rhythmus der Welt als das sittliche Gesetz alles Daseins, alles Geschehens, als Offenbarung Gottes des Weltgeistes in dieser ihrer Sprache und ihrer geweihten, sinnbildlichen Schrift zum Ausdruck brachten”.

En daarom zegt Wirth tot den leek: „*Lies Dich durch!*”

De leek-lezer moge zich dan ook al eens achter de ooren krabben bij Wirth's „verklaring” van de Germaansche klankverschuiving, bij zijn exploratie van de „Atlantisch-Noordsche cultusformule” l-m-n, bij de beteekenis van de lange en korte runenreeks, en zich voelen verzinken in een zondvloed van symbolische teekens, hij wete, dat hij het vermogen tot het kennen der waarheid, tot het scheppen van orde in dezen schijnbaren chaos, in zichzelf heeft; dat hij moet begrijpen *met het hart*. Den eenvoudigen van geest zal het geopenbaard worden, is blijkbaar Wirth's wetenschappelijk devies. En daarom: „*Lies Dich durch!*”. De erfherinnering, het onbewuste, onderbewuste voortleven van de geestelijke schatten van een wijzer en heiliger voorgeslacht van tien of twintigduizend jaar geleden, zal

het inzicht doen doorbreken, bij het heele Germaansche ras, *dat de tijd zijner wedergeboorte gekomen is*. Wie dat verstaat, dien zal al het andere in den schoot geworpen worden. „Möge dieses Werk ein Weckruf an die Kommenden, das neue Geschlecht, die Jugend der Völker atlantisch-nordischer Rasse werden”.

Zoo heeft men ook Wirth's methode van onderzoek te beoordeelen. Gemakkelijk heeft hij het zich in zeker opzicht niet gemaakt. Het is een geweldig materiaal, dat hij overhoop gehaald en op zijn wijze geordend en gericht heeft. Maar juist bij die ordening en die richting komt op elke bladzijde honderdmaal tot uiting, dat hij blindelings volgt de stem der in hem geopenbaarde „erfherinnering” aan cultuur en cultus zijner arktische voorvaderen, die nog in de blonde koper-Eskimo's voortleven. Dat Wirth den leek, als loon voor de ietwat bezwaarlijke lectuur, „statt allerhand Deutungen und Auslegungen, orakelhafter Geheimniskrämerei, willkürlicher persönlicher Meinungen und Theorien, autorativer Erklärungen, endlich ein feststehendes Tatsachenmaterial ein allzeit und von jedem nachprüfbares, ein wirkliches Wissen” in handen meent te geven, wijst er duidelijk op, dat hij de verplichting van den geleerde, om naar objectief geldende kennis te streven, aanvaardt en aan die verplichting ten volle meent voldaan te hebben.

Er is geen enkele reden om aan de oprechtheid van Wirth's overtuiging te twifelen. De geweldige, door hem verrichte arbeid geeft hem onvoorwaardelijk aanspraak op deze erkenning. Zijn geloof aan de objectieve waarde van zijn werk bewijst echter tevens, dat hij zich van de hyper-subjectiviteit van zijn methode, van het fantastische en avontuurlijke zijner theorieën in het minst niet bewust is. Zijn stelligheid is de geloofszekerheid van den profeet, niet de betrekkelijke gewisheid van den wetenschappelijken onderzoeker. In deze geestesgesteldheid past volkomen zijn geloof aan de trefzekerheid van het leekenoordeel in dingen, die geheel boven diens bevattling gaan. Wirth heeft aan den leek in de wetenschap dezelfde plaats toebedeeld, die hij ook telkens met den meesten nadruk voor hem in geloofszaken opeischt: het „zelf zult gij het zoeken en zelf zult gij het vinden” . . . *ad absurdum*. Geen auguren der wetenschap, zoomin als hoogepriesters des geloofs!

Op de basis van deze veelomvattende praehistorische studiën nu plaatst Wirth zijn uitgave van het Oera-Linda-Boek: de in 1933 bij Amelang en Köhler te Leipzig verschenen *Ura-Linda-Chronik* (Duitsche vertaling, niet volledig echter) met uitvoerige *inleiding*. Het is na de openbaring van Wirth's mentaliteit in zijn voorafgaande werken eigenlijk volstrekt niet verwonderlijk, dat hij het O.L.B. voor echt heeft kunnen houden, en dat hij het, schoon op menig punt teruggedrongen, als geheel nog altijd voor echt houdt. Toch was het goed gezien, de bewerking van den praehistorischen bodem vooraf te laten

gaan aan het produceeren van dit laatste „Vermächtnis der Ahnen”. Zonder de eerste zou het laatste niet begrepen zijn, zonder de eerste zou een incidenteele prae-historische toelichting van het O.L.B. te veel het karakter gehad hebben van een constructie *pour le besoin de la cause*. Het was dus ook goed gezien, in het boek „Aufgang der Menschheit” van het O.L.B. te zwijgen. Ook hier bleek de juistheid van Moltke's taktiek: „Getrennt marschieren, vereint schlagen”, al kan bij ons omtrent de aanwezigheid van den gemeenschappelijken wortel des „geloofs” niet de minste twijfel bestaan.

De ontvangst van het O.L.B. was dus op Duitsch-grondige wijze wetenschappelijk voorbereid. Maar ook in andere opzichten waren de omstandigheden een welwillende ontvangst van het O.L.B. bij het publiek gunstig. Algemeen is sedert de opkomst van het Derde Rijk de vereering van het Germaansche heldentijdperk: de eugenetica, de ras-senleer, de studie der geschiedenis aan de Duitsche universiteiten, het geschiedenisonderwijs aan middelbare en lagere scholen staat in het teeken van den „Aufbruch des deutschen Volkes zu seinen Ahnen”, in welke men bewondert „den hartstochtelijken, zedelijken wil, die door de groote gedachten van eer, trouw en wraak geleid, niets hooger kent dan „des Toten Tatenruhm”, en zich kenmerkt door een onweerstaanbaren trek naar de werkelijke of onderstelde idealen der voorchristelijke Germaansche maatschappij, waarin men o.a. „geringe religieuze gebondenheid, zuinigheid met woorden, zakelijkheid en mannelijke nuchterheid” als hoogste deugden op prijs stelt.

Dat dit in sommige kringen gepaard gaat met reactie tegen den exotischen Christelijken godsdienst; dat velen Bonifacius, den apostel der Duitschers, niet vereeren als den bringer van de Blijde Boodschap, maar hem beschouwen als den afbreker en vernietiger van de Germaansche volkscultuur, ligt in den aard der zaak.

Het verzet van den Pfarrer-Notbund tegen de heerschappij der Duitsche Christenen in de Evangelische Kerk komt voor een groot deel voort uit de vrees voor het doorwoekeren van een modern heidendom in de Kerk van Christus.

In dezen cultuurstrijd is, naast Rosenberg, Herman Wirth een der apostelen en wel een, blijkens het bovenmeegedeelde, met een ouden staat van dienst. Door de organisatie van een tentoonstelling te Berlijn van voorwerpen, afbeeldingen en andere documenten op den Duitschen voortijd betrekking hebbende, een tentoonstelling, die gehouden werd onder de auspiciën van de nieuwe regeering, kreeg zijn positie in deze merkwaardige cultureele reactie zelfs een eenigszins officieel karakter.

Langen tijd heeft hij het Oera-Linda-Boek onder zich moeten houden. Nu heeft hij het echter kunnen lanceeren op het psychologisch moment. De tijden waren inderdaad rijp. In het lokaal-patriottisme der Friezen had het maar weinig weerklink gevonden,

in het weidsche Germaansche stambewustzijn vond het den klankbodem, dien het noodig had.

Nu verschijnen de Friezen ons als het nog ongerepte *overblijfsel* van het edele Noordsche ras, als het kernvolk der latere Germanen, als de dragers van de Duitsche idealen van zedelijkheid, raszuiverheid en Germaansche superioriteit. De cultuurbeweging *in orientem*, door Wirth in zijn praehistorische werken verdedigd, zoogenaamd op grond van de uitkomsten der wetenschap van de spade en allerlei cultureele relictten, wordt hier a.h.w. *ten tooneele gevoerd*. Het anti-semitisme, dat in Wirth's geestesgeschiedenis van den voortijd onuitgesproken reeds zijn wetenschappelijke basis vond, beleeft zijn dramatische vertolking in het O.L.B. En Wirth spreekt het nu in zijn interpretatie op niet mis te verstane wijze uit: Als de zuivere Wraldaleer der Friezen onder de handen der Joodsche priesters tot onherkenbaar wordens toe verminkt is, moet Jezus van Nazareth voor zijn hervormingen teruggrijpen op de zuivere geestescultuur van het steenen tijdperk: het Christendom is dus in wezen geen nieuwe godsdienst of een nieuwe openbaring, maar een meer of minder zuiver herstel van het Wralda-monotheïsme. Onder de heerschappij van Rome's priesterdom werd het opnieuw vermenschelijkt en verminkt. Pas door het optreden van Luther heeft de eerste reactie van den Noordschen mensch plaats, het wel is waar nog onvolkomen doorbreken van de erfherinnering aan de oer-oude voorvaderlijke cultuur.

Ook Nederland, het klassieke land van den Wralda-cultus, ging aan vreemden, Roomschen en vooral Joodschen invloed te gronde, toen het afstierf van den Germaanschen moederstam. Zijn zelfstandigheid in staatkundigen zin was zijn cultureele ondergang: „Nederland was dood! Er waren en er zijn nog wel Nederlandsch sprekende menschen, maar geen Nederlanders meer”. Maar ook de Duitschers van voor den oorlog misten de „seelische Voraussetzung” om de stem des bloeds te verstaan. Zoo is dan ook de ontdekking van het O.L.B. in 1867 een halve eeuw te vroeg gekomen. Pas nu is het den Duitschers gegeven de beteekenis te verstaan van dat kostbare erfstuk uit hun groot verleden, toen zij „Gods vrije mannen” waren. Dat kleinoed wordt hun nu teruggegeven als „een weg tot zelfbezinning en zelfbepaling, opdat zij weer zullen weten, wat het zeggen wil, Duitsch te zijn” (blz. 298).

Zoo wordt bij Wirth de zaak van het Oera-Linda-Boek gemaakt tot de zaak van het Derde Rijk.

Het is geen benijdenswaardige taak, die de Duitsche wetenschap tegenover dit alles te vervullen heeft. Ware het een kwestie van geleerden onderling, ging het enkel om een min of meer verdacht handschrift, de zaak zou tamelijk eenvoudig zijn. Enkele vernietigende beoordeelingen in wetenschappelijke vakbladen, een bespreking

op een geleerdencongres . . . als komische noot, en het zou stil geweest zijn om het Oera-Linda-Boek. Maar dit wonderlijke Oera-Linda-Boek appelleert met Wirth en Wirth appelleert met het Oera-Linda-Boek aan alles wat „völkisch” denkt en voelt. Nog meer dan in de Inleiding op „Der Aufgang der Menschheit”, meer dan in zijn zoogenaamd objectieve praehistorische onderzoekingen, haalt hij den leek in het geding met een dringend *tua res agitur*. Niet zooals toen, om mede te oordeelen en te begrijpen met het subtiele orgaan van zijn rasbewustzijn, maar om de openbaring te ontvangen en te ondergaan van een verre, voorouderlijke Godsleer, een reinen cultus, een onbedorven menschenlijke samenleving van 's werelds hoogste en zuiverste ras.

Met het leekenpubliek hebben nu de Duitsche geleerden te doen en op het leekenverstand stuiten alle scherpzinnige en geleerde onderzoekingen af. De Duitsche wetenschap zit met het Oera-Linda-Boek. Er heerscht blijkbare opwinding van Hamburg tot Breslau, van Bonn tot Koningsbergen. Ik heb daar persoonlijk de duidelijke aanwijzingen van gekregen. Niet dat zij de echtheid van het O.L.B., dat vroeger nooit de bijzondere aandacht van de Duitsche wetenschap gehad heeft, ook maar een oogenblik zou willen toegeven of zich niet opgewassen voelt tegen Wirth's hypothesen en theorieën. Neen, dat is het niet. Maar zwak voelt zij zich tegenover de jury, die moet oordeelen tusschen haar en Wirth: het Duitsche leekenpubliek, door Wirth bij voorbaat tot competente rechtbank uitgeroepen.

De Duitsche wetenschap is zich zeer wel bewust, dat zij het in de kunst, het klavier der volksconscientie te bespelen, tegen Wirth moet afleggen. Zij voelt echter den plicht, het Duitsche volk tegen zich zelf in bescherming te nemen. Zwijgen mag zij niet.

Schreef niet reeds een Fransch tijdschrift: „Le Troisième Reich est le régime de l'obéissance et de la crédulité. La presse allemande accueille ce plat réchauffé et le sert triomphalement à ses lecteurs”?

Met een juist gevoel voor de beteekenis van Wirth's gevaarlijke publicatie, stuurde dan ook het Duitsche Instituut van de Universiteit Breslau een protest de wereld in, waarin het O.L.B. en zijn impresario in het juiste licht gesteld worden.

„Es erschien uns unsere Pflicht, auf die Irreführung des *deutschen Volkes* hinzuweisen, ehe vielleicht einige Leichtgläubige das Buch nach dem Wortlaut des Umschlages als „Offenbarung” hinnehmen und die *deutsche Wissenschaft* sich im In- und Auslande *lächerlich macht*”.

Duidelijk hebben de uitvaardigers door cursiveering den nadruk gelegd op de beide punten, waarom het hier ook werkelijk gaat. Voor ons is van belang, dat de verklaring o.a. geteekend was door en zonder twijfel ook eigenlijk uitging van de hier te lande zeer bekende

Friezisten, de professoren Theodor Siebs en Walter Steller. Reeds te voren had een ander voornaam kenner van het Friesch, prof. Bremer, zich in denzelfden zin uitgelaten.

Maar . . . dit gezag, voor geleerden niet noodig, was voor het publiek onvoldoende. Men ondervond spoedig, dat men er met een „Verklaring” niet af was. Het was den „völkischen” mensch geenszins duidelijk, waarom het woord van Siebs nu zwaarder moest wegen dan dat van Wirth, en waarom het O.L.B., dat zulke schoone perspectieven opende op het verleden, nu verdacht gemaakt moest worden als „een dwaas mengsel van deels bekende, deels verdichte mystieke vertelsels met legendarische inheemsche en vreemde motieven”. Wirth had het zeer juist gevoeld: *„Das neue Deutschland wird den seelischen Beweisgrund in seiner vollen Schwere erkennen”*.

Zoo is de strijd om het O.L.B. reeds nu een „Ring um die deutsche Volksseele” geworden. Welk een uiterst moeilijke en discrete taak de Duitsche wetenschap hier wacht, moge blijken uit het feit, dat onlangs een Beiersch minister van onderwijs op een betooging van den bond van nat. soc. onderwijzers er met kracht tegen protesteerde, dat de verkapte tegenstanders van den nieuwen staat de wereldbeschouwing van de Duitsche vaders *heidendom* noemen.

Het is geen wonder, dat de Duitsche geleerde wereld in dezen nood ook naar „völkische” argumenten grijpt. Zoo werkte onlangs een professor op de nu in zwang zijnde vereering van het heroïsche karakter van den Germaanschen voortijd, door er op te wijzen, dat in het O.L.B. de vrouw in den tempel, in de rechtzaal, ja tot in den kriegsraad troef is en overal een sentimenteele breedsprakigheid de uitdrukking is van een onmannelijken geest, in tegenstelling met wat ons bekend is uit de Edda's en de saga's. Er is ongetwijfeld veel waars in deze opmerkingen, maar het is zeer de vraag, of Wirth, wanneer hij in de opdracht schrijft: „Meinen germanischen Müttern” en daarmee contact aanduidt met historisch onbetwistbare vrouwenvereering, niet een snaar aanroert, die het hart van het jonge Deutschland met zijn modernen moedercultus sterker mee doet trillen.

Een andere hooggeleerde werkte op de anti-Poolsche gevoelens zijner volksgenooten, door een protest tegen de „volkomen uit de lucht gegrepen bewering van het O.L.B., dat de Slaven in voorhistorischen tijd al tot in Midden-Duitschland doorgedrongen waren en havens aan de Oostzee bezaten. Hij vraagt zelfs aan Wirth, of hij in de engte van zijn studeerkamer niet gedacht heeft aan het ernstige nadeel, dat hij de Duitsche zaak berokkent door deze voor de tegenpartij welkome propaganda tegen de Oost-Duitsche cultuurbeweging. Had Wirth, als hij zich bij zijn onderzoek van zijn ver-

antwoordelijkheid bewust geweest was, hieruit geen twijfel aan de echtheid van deze „kroniek” moeten putten?!

Ook deze professor is historisch verantwoord, maar is Wirth niet „völkisch” verantwoord, als hij straks de beroemde Deutsche kolonisatie naar het Oosten, waaromtrent tegenwoordig een belangwekkende controversie tusschen Deutsche en Poolsche historici gaande is, voorstelt als een krachtige reactie van „Fryas volk” tegen de overstroming van het voorvaderlijk erf door „Golen” en ander Oostvolk?

Het is duidelijk, dat Wirth een goede kans heeft voor de jury, als de strijd met gevoelsargumenten gevoerd wordt. Het is ook duidelijk, dat de argumenten, die hier in Nederland sinds 1876 den doorslag gegeven hebben, in dien strijd zelfs geen rol kunnen spelen. Wat Beckering Vinckers aanvoerde, was tot deskundigen gericht, maar werd hier ook veel algemeener verstaan, dan in Duitschland mogelijk is, omdat kennis van het Nederlandsch, het Friesch en ook van het Oud-Friesch het hier velen gemakkelijk maakte, het onechte en zelfs het opzettelijk groteske karakter van deze „openbaring” reeds in haar taal te onderkennen.

Het Deutsche leekenpubliek en zelfs de meeste Deutsche geleerden kennen niet anders dan de jongste Deutsche vertaling, nog wel van apostelhand!

En zoo ziet de Deutsche wetenschap, waar taal- en geschiedkunde falen, zich gedrongen op een terrein, waar zij — en terecht — eigenlijk niet wezen wilde. Zij moet de onmogelijkheid van den *inhoud* aantonen.

Archaeologen, praehistorici, palaeogeografen vóór! Want het gaat om een tijd van duizend en tweeduizend jaar vóór Christus. Nu moet men zich, of men wil of niet, meten met Wirth's opzienbarende theorieën, waaraan men tot dusverre schouderophalend voorbijgegaan was. Immers het proces is aanhangig voor de jury van het Deutsche volk.

Geen benijdenswaardige taak! Te minder, omdat men hier op gevaarlijk terrein is. Nergens is méér ruimte voor vruchtbare fantasie. Vandaar dat ook nergens de beunhazen zich zoo kiplekker gevoelen als op het wijde en vage veld der praehistorie. Maar het ergste is, dat de officieele wetenschap een wormpje van zelfverwilt moet voelen knagen. Hebben wij allen wel niet eens verwonderd gestaan over de verbluffende zekerheid, waarmee zij de een of andere vondst op item zooveel duizend jaren terug wist te dateeren? Men zal moeten toegeven, dat deze omstandigheid een discussie met den virtuoso op het gebied der chronologische schattingen niet gemakkelijker maakt..

Niettemin is van alle kanten de strijd ingezet. Het is te hopen, dat van het aangevoerde materiaal na verloop van tijd zooveel naar

beneden doorzakt, dat het O.L.B. als cultuurverschijnsel uit het sociale leven verdwijnt en als cultuurfossiel in het wetenschappelijk museum wordt bijgezet.

Wij mogen ons gelukkig rekenen, dat wij hier in Nederland anders en rustiger tegenover het vraagstuk staan. De echtheids-kwestie is afgedaan en, afgezien van den bescheiden weerklank, dien het eertijds gevonden heeft in de nationale gevoelens van de Friezen uit zekere kringen, is er van een sociale werking van het O.L.B. bij ons nooit sprake geweest en zal er wel nimmer sprake zijn.

Er is voor ons dan ook geen enkele reden om aan den kruistocht tegen het O.L.B. mee te doen en nog minder om, zooals prof. Van Dam in De Telegraaf van 23 Januari wenscht: „een nieuw bronnen-onderzoek” in te stellen, om eventueel den laatsten twijfel aan de onechtheid weg te nemen!! Laten onze praehistorici niet in dien val loopen! Dat de Duitschers noodgedwongen dien weg inslaan, is voor ons geen reden, om het effect van volkomen afdoende bewijzen in twijfel te stellen. Wie ter wereld gaat de praehistorische grondslagen onderzoeken van een bedenkfel, dat nog geen drie kwart eeuw oud is?

Intusschen wijzen wij niet *alle* bronnenonderzoek af en ten onrechte beweert Wirth dan ook, dat bronnenonderzoek nooit heeft plaats gehad. Hij vergeet, dat men van een falsificatie, die in de tweede helft der vorige eeuw ontstaan is, de bronnen niet zoekt in hunebedden en brandgraven, maar — voor zoover zij niet liggen in de fantasie van den mystificator — in de cultuurobjecten van de eerste helft dier eeuw of daaromtrent, d.w.z. in de geschriften, die ± 1850 gelezen werden of konden worden.

Voor zoover in het O.L.B. van praehistorische dingen sprake is, ga men dus niet verder terug dan tot de voorstellingen, die men daaromtrent ten onzent en in 't bijzonder in Friesland *in dien tijd had*, en houdt rekening met het feit, dat een vervalscher deze voorstellingen kneedt naar zijn hand, misschien zelfs met het vooropgezette doel, ze tot in het groteske te vervormen.

Wat Herman Wirth voor een directe betrekking op den voortijd houdt, is slechts een zeer indirecte relatie. Hij kijkt door een cultuur van eeuwen heen, maar ook — en dat is hier de hoofdzaak — door de niet zeer achromatische lens van een 19den eeuschen schalk.

Dit in aanmerking genomen, is het zeer wel mogelijk, verschillende „bronnen” van het O.L.B. aan te wijzen. Niet alleen Volney's *Les Ruines*, dat maar een ondergeschikte rol speelt, komt hier in aanmerking, maar ook, en vooral, verschillende uitgaven van het Friesch Genootschap, van het Frysk Selskip, enz. Verschillende elementen en gedachtencomplexen uit deze geschriften vindt men in het O.L.B. terug, beide groepen in een onderlinge verhouding als een voorwerp en zijn beeld in den lachspiegel. Zoo vindt men in verschillende dier geschriften de prototypen van *Wralda- en Krodersym-*

boliek, van de runen, de paalwoninghistorie, de Linda-oorden, de vee-longziekte, van Atland (Atlantis) en van de sensationeele chronologie. Ik herinner hier alleen aan de merkwaardige en volkomen overeenstemming tusschen het jaartal van den zondvloed, zooals dat in verschillende almanakken van omstreeks 1850 nog steeds opgegeven werd en het jaartal van den grooten stormvloed, die Atland verzinken deed, gelijk we dat vinden in het O.L.B. *Beide staan op het jaar 2193 voor Christus!* Natuurlijk staat het er niet zóó, maar ietwat gecamoufleerd: in den almanak van 1850 stond, dat dat jaar was het 4043ste sedert den zondvloed, en in het O.L.B. staat al op de eerste bladzijde, dat het handschrift uit het water werd opgevischt in het jaar 1256 *volgens de Christelijke tijdrekening*, d.i. 3449 jaren nadat Atland verzonken was.

Men make nu de rekening zelf maar op!

Is deze volkomen overeenstemming toeval of gaan de uit het Oude Testament gedistilleerde data en die van het O.L.B. op een en dezelfde revolutie in de geschiedenis der Aarde terug? Geen van beide!

De bron van het O.L.B. is in dit geval geweest de *almanak*; alleen afhankelijkheid verklaart de overeenstemming. Ziehier één voorbeeld van de methode, die bij het „bronnenonderzoek” moet worden gevolgd. Een en ander vindt men nader uitgewerkt in mijn *Het Geheim van het Oera-Linda-Boek*¹⁾. Het ware te wenschen, dat degenen, die naar aanleiding van Wirth's publicatie om „nader bronnenonderzoek” roepen, eerst eens deze, wat onromantisch dicht bij huis liggende bronnen aan een deskundig onderzoek wilden onderwerpen.

Dat is ondanks algemeen en vaag gepraat van „gezaghebbende zijde” nog altijd niet geschied.

¹⁾ Ik heb daarin aangetoond, dat al deze „bronnen” te zamen genomen getuigen van de herkomst van het O.L.B., t.w. uit het brein van Dr. Eelco Verwijs.

Prof. Van Dam, erkennende dat diens auteurschap thans vrij algemeen wordt aangenomen, meent, dat als resteerende „grootte moeilijkheid” tegen Verwijs' auteurschap het feit beschouwd moet worden, „dat Verwijs en Over de Linden elkaar pas laat, in 1867, hebben leeren kennen, toen de geschiedenis van het handschrift al aan de orde gesteld was”.

Dit is een volkomen onjuiste voorstelling van zaken, die alleen kan voortkomen uit onvoldoende kennis van het door mij en anderen aangevoerde materiaal. De waarheid is, *dat de geschiedenis van het handschrift juist begint in het jaar 1867, gelijktijdig met het ontstaan van het contact tusschen Over de Linden en Verwijs.* Wat over de historie van het handschrift vóór dat contact bericht wordt, komt allemaal, en wel *na* 1867, uit den koker van Over de Linden, die, zooals ik onweerlegbaar heb aangetoond, *malatide* was.